

Izhaja 10.
dan vsacega
meseca.

POPOTNIK

Velja za celo
leto 3 gold. za
pol leta 1 gold.
60 kr.

List za šolo in dom.

III. leto.

V Celji, 10. januarja 1882.

1. list.

K novemu letu.

Da v blagem naš narod vsikdar napreduje,
To k novemu letu „Popotnik“ želi;
Veseljje in sreča povsod naj kraljuje,
Terpljenje in žalost za vedno zbeži!

Poštenost, pravica odslej ne zapušča
Nikogar, naj za-se alj v družbi živi;
Pobožnosti slaje, da vsakdo poskuša,
In npravna odkritost sramotno ne spi!

Ljubezen, miloba bod' srca lepota,
Naj lajša življenje kreposti mu pot,
Peklenskega dvoma pogubna temota
Naj zvezdicam vere se vmakne povsod!

Naj sloga nas jači pri vsaki bridkosti,
Življenja nadloge nam vse razpodi;
Najlepši je blagor po složni jakosti,
Nam sreče vir pravi le ona rodi.

Zvestoba prijateljem bode naj sveta,
Po njej se razgreva človeško cerce;
Za dobro le volja nam bode naj vneta
In k sreči obilni oberne se vse!

Resnica nam mila voditeljca bodi,
Besede in djanje prešinjaj povsod;
Ljubezen naj zvesta po bratovsko vodi
Na slavo in blagor slovenski narod!

M. B. S.

Nekaj o zemljepisji v naših narodnih šolah.

Narodna šola ima ono vzvišeno nalogo, otroke navajati in dovesti, kolikor je najbolje mogoče, do prave samostalnosti v mišljenji in djanji. K tej vzvišeni svrhi imajo vsi predmeti, ki se v narodni šoli poučujejo, vsak po svoji vsebini in mogočnosti pripomoči in eden najzadnjih v tem obziru gotovo ni predmet v zemljepisji. Pri vednem napredovanju in velikem napredku vsestranskega naobraževanja, pri velikanski prepregi brzozavnih žic in železnih cest spajajočih najoddalnejše kraje, pri splošnem zanimanji za iznajdbo vporabnejših strojev itd. v poboljšanje poljedelstva in obrtnije, mora biti posebna skrb za razvitek narodnega šolstva merodajnih krogov in učiteljstva, da se zemljepisje v narodni šoli nikakor ne zanemarja, nego njegov znanstven krog vedno bolj širi, in da se pri učencih dovršivših narodno šolo nek občen pregled ali splošen položaj, oziraje se na imenitne posameznosti v tem predmetu, ustanovi. Brez vedenja zemljepisja ne more si predstaviti takšen učenec svetovnega položaja, glede na jeden ali drugi obzir, ne more razumeti imetnih, mnogokrat tudi vsemu človeštvu osodepolnih dogodjajev, brez dobre razumitve

zemljepisja ne da se v narodni šoli tolmačiti zgodovina, koja ima biti prave značajnosti in vrstne poštenosti učiteljica, brez temeljitega poznavanja lepotij, položaja in znamenitosti svojega rojstvenega kraja in matrne dežele ne more se učencu ucepljati prava iskrena ljubezen do svoje matrne dežele, do lastnega naroda i. t. d. Tedaj temeljito vedenje in poznavanje zemljepisja zahteva zdrava pedagogika, vseobčen napredek in lastna potreba. Pedagogika in tudi postava pa zahteva, da se ima v narodni šoli vse to poučevati v učencem razumljivem jeziku, tedaj pri nas Slovencih v slovenskem jeziku. Hoče pa učitelj te stvari svojim učencem tolmačiti razumljivo, tedaj temeljito in jedrnato, mora k temu imeti dotične potrebne učne pripomočke, brez kterih v obče mnogo storiti ne more in kterih še osobito naše slovenske narodne šole potrebujejo.

Učitelj je primoran brez vsakega navoda, vsak po svojem kopitu se truditi in kovati za različne pojme po svojem dotične izraze in odtod prihaja toliko različnih tehničnih izrazov za jednake pojme, da v obče poduk bolj motijo ko olajšujejo.

Enakim napakam, če hočemo našemu narodu koristiti v pedagogičnem zmislu, moramo že vendar enkrat složno in odločno konec storiti.

Našim šolam se vsiljujejo zemljevidi, ki se večinoma z našim šolstvom ne strinjajo. Učitelj mora učencem kazati na zemljevidih drugače glaseče se prostore, nego jih on veli in uči. Ali se godi kaj enacega pri Nemcih, Lahih, Madjarih, Hrovatih itd.? Tedaj edino mi Slovenci bi poučevali našo mladež, kakor bi v sredini Germanije živeli! Žalostno pa je tudi to, da se, če posamezne učiteljske konference kaj zboljšljivega za narodno šolstvo zahtevajo, ti zahtevi redno prezirajo, in se z njimi godi, kakor bi bili neopravičeni, protipostavni in šolstvu nevarni. Zdi se mi, da, če kje drugod, tako pri šolstvu, obče v pedagogiki, bi se moral vsakdo držati gesla: Vsakemu svoje. Ker pa že moramo učitelji slovensko mladež naobraževajoči sami gledati, k čemur nas naša poštenost in stan tudi vedno opominja, da se naše narodno šolstvo zboljša, nasvetujem: pogledjmo si le nekoliko v naših narodnih šolah razobešene zemljevide, recimo za Štajarsko od Dr. Zwiedineck-Südenhorst-a in za Avstrijo od Doležala in se vprašajmo: So li ti zemljevidi pedagogično popolnoma pravilni in zahtevam našega narodnega šolstva primerni? Ali se zamorejo, kar je še najmanjše, lahko in razločno meje okrajn. glavarstev pri prvem in meje pozameznih dežel pri drugem osobito v bregovitih pokrajinah v vsaki količjak postavno vrejeni učilnici od vseh navzočih videti, če se posamezni pred dotični zemljevid ne postavljajo? Bi poslednje ne bila velika zguba in potrata zlatega časa, in povzročevanje nemira? Pedagogika!? Kaj še le glede posameznih neistinito in nepravilno pisanih imen in veliko drugih napak osobito na spodnjem Štajarju? Razločitve kulturnih razmer ne omenjam; kajti v štatistiki posameznih župnij, koja je pridjana zemljevidu štajarske dezele, se rodovitni, plodonosni in marljiv obdelani deli po barvi od nerodovitnih in skalnatih delov razločujejo. Ogledal si je kdo morebiti natančneje hrvatske zemljevide, moral se je čuditi, kako

je mogoče, da smo mi, njihovi najbližji sosedje, v tem oziru taka zaostali. Naj bi se vendar enkrat naše narodno šolstvo v obče na boljše obrnilo!

Glede na vse omenjeno in še na različne druge napake nasvetujem končno zaradi zemljepisja: Naj bi pri prihodnjih uradnih okraj. učit. sejah vseh slovenskih pokrajin kdo predlagal, da bi se po načrtu od višje strani odkazanem „Slovenska Matica“ naprosila, da ona do neke dobe za naše slovenske narodne šole potrebne postavno in pedagogično pravilne zemljevide v slovenskem jeziku zgotovi. Želim pa, naj bi se takšna in enaka vprašanja od različnih strokovnjakov v našem šolskem glasilu temeljito pred početkom okraj. učit. konferenc pretresovala, ter dognana in razrešena pri konferencah na dnevni red spravljala! Tedaj v novem letu čvrsto na delo! . . . c.

Učne slike iz zgodovine.

Spisuje Tone Brezovnik.

XVII. Josip II.

(Dalje.)

Po smrti Marije Terezije je postal njen sin Josip II. cesar. Kakor mati njegova, tako je skrbel tudi on neprestano za blagor svojih podložnih.

Še vedno so bili kmetje sužnji vitezov (grajščakov). Hiše, polja i. t. d. ni imel kmet kot svojo lastnino, nego le na posodo od grajščaka. Za svojega gospoda je moral brez plačila delati. Grajščakova je bila kmetija, grajščakov je bil kmet; kajti brez njegovega dovoljenja se ni smel niti preseliti, niti si sam stanu izvoliti. Grajščak ga je smel tudi pretepati kot svojo živino. Bil je to žalostni čas sužnosti. Josip II. je to sužnost odpravil. Kako zelo pa je on sam kmeta častil, svedoči to, da je, ko je nekedaj na svojem potovanju naletel nekega kmeta, ki je ravno oral, sam za plug prijel ter nekaj časa oral.

Od Marije Terezije izdano kazensko knjigo je na novo izdal in kolikor mogoče poboljšal. Posebno je različnost stanov ugonobil, „pred postavo smo vsi enaki.“

Do njegovega vladanja si drugoverniki niso smeli cerkev staviti in po svoje Boga častiti; da, judje niso smeli biti niti kmetje, (posestniki), niti obertniki, niso smeli svojih otrok v javne šole pošiljati i. t. d. Josip II. je vse to odpravil ter dal tudi v verskih rečeh vsem enake pravice.

Da bi pa ljudje preveč lenobe ne pasli, ali po nepotrebnem denarja ne trosili, razpustil je samo na Štajarskem 31 samostanov*) in mnogo cerkev. Rajše manj cerkev, pa tiste lepe in tiste pridno obiskovati. Da bi se pa ljudje ložje božjih služb udeleževali, razkosal je prevelike fare ter napravil male, s čimur je posebno po hribovitih krajih stanujočim kmetom velike usluge učinil.

Josip II. je oživil domačo obrtnijo in trgovino. Prepovedal je uvažanje tujega blaga. Povsodi so toraj postali pridnejši.

Vendar Josip II. ni bil srečen pri svojih naporih. Marsiktera njegovih postav je naletela na silen upor. Ogri so se celo spuntali ter tirjali, naj nekaj postav prekličče. Cesar, že na smrt bolan, je preklical vse razen odprave suž-

*) Pred Josipom je bilo v Avstriji 2000 samostanov, za njim le 1523.

nosti in enakopravnosti ver. Z veliko bolestjo vskliknil je : „Umiram — o ! — moral bi iz lesa biti, da ne bi umrl!“ Dne 20. febr. 1790 je izdihnil svojo blago dušo.

* * *

Da pa Josipovo ljubezen do svojega ljudstva, njegovo srčno dobroto, ponižnost in pravicoljubje še bolj spoznamo, navesti hočem tukaj nekaj črtic iz njegovega življenja.

1.) Uboga žena se je rila do cesarja, da bi mu prošnje pismo podala. Stražnik jo nekoliko ostro zavrne. Cesar mu reče : „Ako ubozih ljudi ne poslušamo, kadar nam tožijo, kako bo Bog nas poslušal, kadar njemu kaj tožimo!“

2.) Ko se je nekedaj v velikem dežju peljal po dunajskih ulicah, dojde moža, ki je moral v tem slabem vremenu daleč iti. Pokliče ga toraj in reče : „Vsedi se k meni, ko imava vendar isto pot!“ Se vé, da se je priprosti mož take časti odločno branil, a vse zastonj, vستي se je moral cesarju na levo.

3.) Nekedaj pride k njemu kmetica ter pripelje seboj svoja dva sina. „Kaj bi radi, mamka?“ vpraša jo cesar. Kmetica odgovori : „Ne zamerite, da Vas pridem vprašat. Mojega starejšega sina, kterega tako zelo pri gospodarstvu potrebujem, mi hočejo k vojakom vzeti in vendar je Vaše Veličanstvo dalo oklicati, da so edini sinovi vojaščine prosti. Ta dva pa sta moja edina sinova.“ Smeje se pravi cesar : „No, za sedaj naj velja. V prihodnje pa pomnite, da je le eden edini sin prost.“

4.) Nekdo je kaj drago oblečen prišel s prošnjo k cesarju. Josip ga vpraša, koliko ga ta obleka stane ; odgovori mu : „500 goldinarjev.“ — „Tako !“ — reče cesar — „vzamite si od obleke penzijo ; jaz nisem tako bogat, da bi si mogel obleko za 500 gl. kupiti.“

5.) Nek bogatin je prosil Josipa za stipendijo svojemu sinu in pripelje tudi sina s seboj. Sin je bil ves nališpan in je imel dve uri z dolgimi verižicami, s kterimi se je igral, ko je oče cesarju razkladal, da brez tuje pomoči svojega sina ne more študirat dati. Cesar mu reče : „Saj kaj tacega tudi ni treba. Vidim, da vašega sina ure veselè, naj se raje za urarja uči.“

6.) Nekega dne je slišal cesar vojaka, ki sta bila pred njegovimi vratmi na straži, nevoljno čez-nj govoriti. K njima stopi in reče : „Ljuba moja, ako hočeta tako o meni govoriti, pojdita vsaj spred vrat, da vaju ne bom slišal. Preplašena poklekneti vojaka pred cesarja in nihče ga odslej ni bolj hvalil kot onadva vojaka.“

7.) Nek prosilec je prišel v obleki iz francoskega sukna. Josip stopi k njemu, potipa njegovo obleko z roko in ga vpraša : „Kakšno je to sukno ? — „Francosko.“ — „Kaj bi nosili, če bi tacega ne bilo ?“ — „Pomagal bi si s tem, ki bi se doma dobiti utegnilo.“ — „In vi hočete službo v mojih deželah ?“ ga vpraša Josip mrzko in se obrne od njega.

8.) Nekega profesorja, kteri se mu je prišel poklonit, je vprašal cesar : Ktere jezike učite mlade plemiče v Terezišči ? Profesor mu odgovori : „Francoski, italjanski in angleški jezik !“ — „Zakaj pa ne tudi češkega ?“

vpraša Josip dalje, ki je sicer nemški jezik najbolj širil po šolah, „saj imam več čeških kakor pa francoskih in angleških podložnikov!“

9.) Na Dunaji je zapazil nekega dne eden ces. svetovalcev, da je mlad, dobro oblečen mož nekemu hudodelniku, ki je, na rokah in nogah v težko železje ukovan, ravno cesto pometal, med obilnimi solzami roke poljubljeval. Ces. svetovalec pokliče takoj mladeniča k sebi ter ga vpraša, da li se ne sramuje ujetniku rok poljubljevati. A vrli mladenič odgovori: „Gospod, to so moj oče!“ Ko Josip to zve, reče: „Oče tako pridnega sina gotovo ne more biti po vsem spriden človek, pomilostim ga.“

10.) Nekega večera se je šel cesar, priprosto oblečen, po Dunaji sprehajati. V neki ulici naleti na deklico, ki je silno jokala. Sočutno vpraša jo Josip, čemu se joka. Deklica, ki je najbrž mislila, da ji ta gospod pač ne more pomagati, odgovori mu še le po dolgem obotavljenji: „Moj oče so bili častnik, a so umrli in sedaj živive z materjo v največji revščini.“ Josip vpraša: „A zakaj se ne obrnete do cesarja?“ — „To sve itak storile,“ reče deklica, „a njegovi ljudje so rekli, da cesar ne more vsakemu kaj dati.“ Josip da deklici tri cekine in ji reče, naj pride drugo jutro ob 10. uri v ces. grad, on mnogo pri cesarju velja in skusil bo kaj za njo izprositi. Ko deklica drugo jutro v ces. grad pride in cesarja zopet zagleda, pade pred njim na kolena. Cesar jo prijazno vzdigne in reče: „Včeraj mi nisi hotela zaupati, ker nisem bil tako lepo oblečen kot sedaj; a ljudi ne smemo po obleki ceniti.“ Josip je deklico obdaril ter skrbel, da je njena mati dobila dovoljno podporo.

(Dalje sledi.)

Razkrojno — sestavna učba.

Spisujeta Iv. Kele in Sim. Šalamun.

Preden z razpravami posameznih temeljnih besed (*Normalwörter*) po razkrojno- sestavni (analitično - sintetični) učbi začneva, hočeva blagim gg. čitateljem našega obče priljubljenega „Popotnika“ prednosti ene znane učbe od druge razjasnjevati, ter najvporabnejšo, najnaravnejšo in najprimernejšo natančneje razlagati in jo gg. tovarišem v porabo priporočati.

Čeravno je več učeb, po katerih zamoremo pri učencih lastnost gladkega, lepo in prav naglašujočega, ter razumljivega čitanja doseči, vendar je lahko razdelimo na tri glavne dele, namreč: sintetična učba, t. j. kadar se s posameznih delov sestavlja celota, ali pri čitanji, kadar se učenci po naučbi mrtvih črk vadijo sestavljati zloge, besede in stavke; potem analitična ali razkrojna t. j. kadar se celota razdeljuje v posamezne dele, ter se ti od vseh strani spoznavajo, ali pri čitanji, kadar se počne sè stavkom, ki se razdeli v besede, besede v zloge, zlogi v črke, ktere se še le sedaj počnejo razlagati in učiti; in na dalje učba združena z obeh navedenih namreč: analitično - sintetična ali razkrojno - sestavna, po kateri se celota razdeli v posamezne dele in to korak za korakom od vseh strani te

dele spoznavaje (razkrojba), potem se ti deli korak za korakom zopet, vode deco od lažjega do težjega, od razumljivega do nerazumljivega, od bližnjega do daljnega i.t.d. po pravih pedagoških načelih, vsestransko poučuje in naobraževaje, sestavljajo v zmiraj večje, težavnejše dele, da se konečno popolnoma razumevši in spoznavši vse dele, dospe do celote same (sestava.)

O tej poslednji učbi hočeva pozneje natančneje govoriti, na kateri podlogi se bode edino najlože razprava posameznih temeljnih besed razumevala; tedaj najprej nekaj o drugih.

Sintetična. Čerkovanje je učba (*Buchstabiermethode*) po kateri so bili otroci prisiljeni mrtve čerke si v glavo vbijati in to celo abecedo, ter potem še le sestavljati je v nepomenljive zloge, te na dalje v besede in stavke. Gotovo duho- in časomorna učba, po kateri se detečje duševne moči nikakor niso mogle razvijati, blažiti, temveč so se po tej dolgočasni, brezvspešni učbi le ovirale.

Glaskovanje ali glaskovalna učba (*Lautiermethode*), je že popolnejši način poučevanja, po katerem zamore učitelj lože, hitreje in vspešneje zaželen cilj doseči. Pri tej učbi se mora učitelj, količjak prav učeč, že ravnati po pedagoškem pravilu od „lažjega do zmiraj težjega.“ Otrok se uči glasove, znamenja in imena že na tanko razločevati.

Spoznava popolnoma glasove in znamenja ene besede, ter jih takoj združuje v zloge in besede.

Osobito med starejšim učiteljstvom pa je dandanes še najbolj razširjena **pisalnobračna učba** (*Schreib-Lesemethode*). Ta učba je že primernejša in naravnejša, kajti pouk čitanja ne ostaja več zasebni predmet, nego pri pravem poučevanju se že počenja vezati z drugimi predmeti, najbolj s pisanjem, katero pomnjenje posameznih črk olehčuje, ter eden predmet k hitrejšemu vspehu drugega pripomaga. Otročje duševne moči se že enakomerno napenjajo, razvijajo in popolnjujejo. Učenec se uči govoriti, govorjeno zaznamovati in potem čitati. —

Do sedaj najpopolnejša, najnaravnejša in najuporabnejša pa je **razkrojno-sestavna učba** (*analytisch-synthetische-methode*.) Razkrojno-sestavna učba je ravno ista, po kateri učitelj po pravi naravni poti vse detečje duševne in telesne zmožnosti in moči vsestransko in enakomerno napenja, poleg vedno opazovaje, da pri posameznih gojencih isto zmožnost pravim poučevanjem najbolj pospešuje, ktera se pri enem ali drugem že bolj razvita pokazuje, a vendar nikdar vsestranske centralizacije pri vzgaji vseh duševnih zmožnosti ne opušča.

Pri tej učbi se mora učitelj vedno ravnati po pedagoškem načelu, glaseče se: „Od znanega do neznanega.“ Pravi detovod se pri vzgaji in poučevanju vedno opira na vednosti, ktere je dete seboj prineslo; on zida korak za korakom na temelj, ktere ga si je otrok v domači družbi in pri opazovanju vedno obdavajoče ga narave že prilastil. Otrok stopivši v šolo ve že stavke govoriti, a besed, zlogov in glasov pa še nikakor ne zna razločevati. Tedaj prva in najpravičnejša učiteljeva naloga je, da pri poučevanju počne sè stavkom

ter ga polagoma detečjim duševnim zmožnostim primerno in tako deci popolnoma razumljivo v posamezne dele razkrojuje, a ne narobe. Nasprotno naj on po popolnem razumljenji te posamezne dele po pravem pedagoškem potu sestavlja v celoto.

Kakor je že omenjeno, pospešujejo se pri tej uči vse duševne in telesne moči v zvezi ena z drugo; po vsej pravici se tedaj sme občen ali splošen pouk imenovati. Pri tem pouku učitelj pri ogledovanji ali pri vsestranskem opazovanji enega predmeta zamore svoje poučevanje na druge predmete razširiti, kateri so za popolno razumenje tega predmeta potrebni.

Pri obravnavi temeljne besede „hiša“ seže učitelj lahko ne stavbo, merstvo, naravoslovje i.t.d. da si ravno te vede zananstveno ne tira. Izversten poučevalec giblje se tedaj lahko čisto prosto pri spoznavanji enega predmeta tudi v različnih drugih vedah. Nespametno bi bilo, da bi se tedaj vedno strogo enega morebiti predpisanega pota pri vzgaji in pouka držal, pa čeravno se giblje in ozira na vse strani, vendar nikdar ne sme vzgajati in poučevati brez pravega načrta, po katerem edino le zamore v določenem času oziraje se na različne okoliščnosti zaželen cilj doseči. Nikdar tedaj naj se ne spušča preveč v nepotrebnosti, poleg morebiti potrebnosti opušča, kajti zabredel bi v prepostranska pota in njegov trud bi bil deloma ali celo bezuspešen. Pri obravnavi temeljnih besed naj se učitelj ravna po naravnem potu; naj tedaj začne s stvarjo in to, če mogoče z naravno stvarjo, sicer pa z dobro narejenimi slikami ali drugačnimi, ponarejenimi naravno stvar predstavljajočimi podobami. Kratko rečeno, pri razkrojno- sestavni uči mora biti edinost v mnogovrstnosti in popolnoma se ravnati po sledečih pedagoških načelih:

a.) Opazuj in ogleduj vedno vsestransko, temeljito in deci razumljivo vsako stvar.

b.) Poučuj od znanega do neznanega.

c.) Že pred učenjem delaj deci veselje do učenja.

d.) Pri poučevanju naj deca sama dela, ter se njihova samodelavnost pospešuje in utrjuje.

e.) Kar je deci že popolnoma znano in razumljivo, naj jo učitelj po pravem potu vodi, če je mogoče do lastnoročnega izdelovanja iste stvari.

Da bode učitelj lože postavno predpisan zahtev dosegel, sledi tukaj učni načrt in razdelitev učnih ur, kakti nekako vodilo, po katerem naj bi se učitelj pri poučevanju v prvem razredu narodnih šol ravnal. (Dalje sledi.)

Slovniška obravnava v ljudski šoli.

Spisuje V. J a r c.

(Dalje.*)

(Vekoslav je že v tretjem razredu). On se prav dobro uči. Njega stariši že doma težko pogrešajo, zato ga je pa tem večja skerb, da jim s pridnostjo dela veselje. Gospod učitelj je samo njemu posodil lanski tečaj „Vrteca“ in

*) Glej Pop., II. tečaj, str. 292.

mu je obljubil tudi še eno drugo knjigo. Učitelj ima njega najrajši; no, pa tudi mi ga imamo radi; vsak bi rad pri njem sedel, in vsak bi rad ž njim hodil. (Dragica in Ivanka ste sestri.) Izmed vseh vaških deklic ste one (dve) najljubnejši, pa ga tudi ni človeka, da bi ju ne imel rad. Njima gre zasluga, da je domača hiša vedno tako snažna; pa jima tudi nikoli ni nobeno delo pretežavno ali preveliko. Nju je gospod pevovodja ódbral, da boste peli v cerkvi; zato ju je včeraj k sebi pozval. Pri njima bodo, se ve da, pele tudi druge pevke. Ž njima se vse pevke lahko porazumejo.

248. Sledeče stavke stavite a.) v dvojino, b.) v ednino!

V našem vertu stoje lepa hruškova drevesa. Ona dajo vsako leto obilo sladkih hrušek; pa tudi njih senca človeku dobro de. Drugemu drevju gnoji vertnar na vsako drugo leto, a njim vsako jesen, se ve, da jim odkoplje perst do korenin naj prvo. Nje je vsadil vertnar Matej Veršič, požlahtnil pa je je France Erjavec. Ta drevesa se res prav dobro ponašajo; gospodar ima mnogo dobička pri njih; pa je tudi popolnoma zadovoljen ž njimi. (V izdelku sklone samostavnikov in osebnih zaimkov zaznamujte!)

249. Iz berila . . . poiščite vse osebne zaimke in določite sklon, spol in število! (Po sklonih osebnih zaimkov se vpraša ravno s tistimi vprašanji kakor pri samostavnikih).

Svojivni zaimki.

Pazno čitajte sledeče stavke!

Moj konj vleče tvoj voz. Miha je naš travnik kupil. Njegov travnik je manjši kot vajina njiva. Soseba je vaša sestra. Njen mož je prav pameten gospodar. Ali je vajino stanovališče prostorno? Najini sobi ste premajhni.

Vprejšnjih stavkih povejte stavkove dele: osebke, dopovedke, dopolnila in prilastke. Kaj naznanjajo prilastki: „moj, tvoj?“ Ali so te besede pridevniki? Besede moj, tvoj, njegov i.t.d. naznanjajo, čegava je kaka oseba ali reče; povedo, kdó kaj svoje imenuje.

Besede, ki naznanjajo, čegava je kaka oseba ali reč, se imenujejo svojivni zaimki in so za vsako osebo posebej:

jaz — moj, a, e; midva, medve — najin a, o; mi, me — naš, a, e.

ti — tvoj, a, e; vidva vedve — vajin, a, o; vi, ve — vaš, a, e.

on, ono — njegov, a, o	} onadva, onedve — njun, a, o; oni, one, ona —
ona — njen, a, o	
	} njihov, a, o.

(in pa za neznano osebo) onegov, a, o; (za vse osebe povračavni) svoj, a, e.

Svojivni zaimki se sklanjajo tako kakor pridevniki.

250. Sledeče stavke stavite v ednino (pa tudi svojivni zaimki morajo v ednino priti.)

Naši golobje so najlepše pisani. Vajini golobici ste sicer draži, a ne lepši od najinih. Ali se vaše krave nočejo pasti po naši njivi? Planinski orli jako visoko letajo; njihov vid je izversten. Včeraj sta mene obiskala najina najboljša prijatelja; njun voznik je pa pri vajini teti ostal. Z vajino teto smo dobro znani. Tudi vašega strica sem že večkrat videl. Onegovih otrok pa še res ne poznam. Berači svoje mavhe hvalijo.

251. V 132 nalogi stavite pred vsak samostavnik drugi svojivni zaimek ! N. pr. Moj kos žvižga.

252. V 175 nalogi razširite z dopolnili že razširjene stavke s prilastki (deloma svojivnimi zaimki, deloma s pridevniki !

253. Iz berila . . . spišite vse svojivne zaimke in jih sè številkami zaznamujte, v katerem sklonu stoje. (Dalje sledi.)

Zlate misli starodavnih narodov o vzgoji.

Nabral Franjo Gabršek.

(Dalje.*)

IV. Grki.

1. Spoštuj svoje roditelje.
2. Vsak naj česti roditelje se svetim strahom.
3. Čislaj roditelje svoje in vse, koji so ti najbližnji sorodniki.
4. Srečen, kdor česti očeta in mater, a gorjé otrokom, kojim ni sveta osivelih roditeljev glava.
5. Prezirati očetove besede je največa krivnja.
6. Ljubi svoje roditelje.
7. Najslajše je, roditeljem v obličje gledati.
8. Truda ne pozna, kdor se trudi v blagor starišem.
9. Kdor roditeljem svojim hrane ne daje, naj bode brez česti.
10. Ako bi ljudje verjeli, da bi roditeljem svojim nehvaležen postal, nikdo bi ne pričakoval tvoje hvaležnosti za dobrote, koje ti je skazoval.
11. Bi li mogel kdo večih dobrot od kakenga družega sprejeti, nego otroci od roditeljev, od kojih imajo svoje bitje, in pogled toliko lepega, vživanje toliko dobrega.
12. Gorje možu, ki si je vzgojil nehvaležnih otrok v lastno nesrečo, a sovražnikom še v posmeh.
13. Ni li povsod običajno, da se na poti mlajši ogne starejšemu, da pred njim vstane, mehko posteljo mu preskerbi, ter mu ne sega v besedo ?
14. Mnogo previdnosti in razbornosti je treba pri vzgoji naših otrok.
15. Najlepša slava plemenitega očeta otrok je, jednakim biti mu v njegovih krepostih.
16. Kakor je sreča očetova največa radost otrokova, tako je tudi otrokova sreča — radost očetu.
17. Vedno le strah in bolešt dela očetu otrok.
18. Osoda je zjedinila možá in ženó ; pravično ohranjena ima ta zveza celo več prava kot prisega.
19. Ničesar resnično ne želimo bolje, ničesar nas bolje ne veseli, nego če mož in žena, v srčni ljubezni združena, mirno oskerbujeta svoj dom.
20. Ljubezni sili nikdo ne uteče.

*) Glej Pop. II. tečaj, str. 280.

21. Brez ljubezni živeti, kakó je nesrečno življenje; dela, besede brez nje srečno se mi ne stekó.

22. Ljubezen nam je že mnogo zlega učinila.

23. Ljubezen je najslajše, zajedno pa najgrenkejše.

24. Materina ljubezen je naj večá.

25. Možu se ne spodobi, da bi si, kakor ženske, sé solzami sočutje pridobival.

26. Starost bolje ve svetovati, kot mladost.

27. Pravičnejá je starost od mladosti.

28. Srečna so le otroška leta, ko še nič ne vemo o življenja žalosti.

29. Draža nego oče in mati in vsi pradedje, čestiljiveja in v večem spoštovanji pri Bogu in pri pametnih ljudeh je domovina.

30. Domovju posveti otroka mati, ne sebi le.

31. Človek ni le zá se ustvarjen, nego tudi za svojo domovino, za svoje bližnje.

32. Ničesa nerazumnejega in objestnejega ni, nego slepo ljudstvo, koje ničesa ne úvidi, in ničesa dobrega, ničesa dostojnega ne vé.

33. Silo rabiti proti očetu in materi je greh, a proti domovini je še mnogo večí.

34. Varuj se svojemu bližnjemu storiti ono, kar bi mu za zlo vzel, ako bi on tebi storil.

35. Greh je nesrečen drug.

36. Vsak je sam sebi najbližnji.

37. Vzemi sirote v svoje varstvo, bodi jim oče!

38. Ne zasmehuj nesrečneža!

39. Kdor hoče biti bogaboječ, živeti ima po zakonih države.

40. Ne veruj onim, koji vsako troje dejanje hvalijo, marveč onim, koji tvoje napake grajajo.

41. K izveličanju treba sovršene kreposti in sovršenega življenja.

42. Prava sreča ne seštoji v zunanjem posestvu, ampak v modrosti, koja izvira iz spoznanja in izvrševanja kreposti.

43. Tisti so malokedaj bogati, koji najbolje zaslužijo.

44. Prava kazen hoče, da se kaznenec poboljša, in da njegovo poboljšanje služi v to, da se drugi iz strahu poboljšajo.

45. Kdor brez premisleka greši, sodímo ga milo.

46. Največi pogrešek človeštva je — nesramnost.

47. Da postane človek kreposten, mora biti dobro vzgojen in dobrih navad, dalje se mora baviti z nravno važnimi nalogami, ter ne sme niti prostovoljno niti prisiljeno kaj nenravnega storiti.

48. Bolje je biti ubog, nego neveden; kajti ubožčeku manjka le zlata, nevednežu pa razlikujoč značaj človeške prirode.

49. Le oni se imenuje moder, kateri kaj koristnega, a ne oni, kateri mnogo vé.

50. Ne veruj vsega!

51. Že v mladosti treba početi voditi nas k temu, da občutimo pože-

lenje ali meržnjo do vsega, kar nam je po godu ali ni po godu; kajti to je prava vzgoja.

52. Ničesa nas takó ne raduje, nego svest, da postajamo sami boljši, in da tudi svoje prijatelje boljšamo.

52. Premisli, predno govoriš.

54. Stori, kar veš, da je prav, in naj ti ne bode nič do tega, kar ljudstvo o tebi misli; zaničuješ li njih hvalo, tedaj zaničuj tudi njih grajo.

55. Ne delavnost, ampak postopanje je sramota. (Dalje sledi.)

Slovenski časniki leta 1882.

1. Slovenski Narod, politični dnevnik, izhaja v Ljubljani 15. leto, stane 16 gold. na leto. 2. Slovenec, političen list, izhaja v Ljubljani 10. leto po trikrat na teden in velja 10 gold. na leto. 3. Novice, gospodarske, obertniške in narodne, izhajajo v Ljubljani 40. leto enkrat na teden (v sredo) in stanejo 4 gold. 60 na leto. 4. Slovenski Gospodar, političen in gospodarski list, izhaja v Mariboru 16. leto enkrat na teden (v četrtek) in stane 3 gold. na leto. 5. Soča, političen in gospodarski list, izhaja v Gorici 12. leto enkrat na teden (v petek) in stane 4 gold. 40 kr. na leto. 6. Edinost, glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko, izhaja 7. leto v Terstu enkrat na teden (v sredo) in stane 4 gold. 40 kr. na leto. 7. Zgodnja Danica, cerkven list, izhaja v Ljubljani 35. leto enkrat na teden (v petek) in stane 4 gold. na leto. 8. Brenclj, šaljiv list, izhaja v Ljubljani 14. leto, enkrat na mesec in velja 3 gold. na leto. 9. Učitejski Tovariš, list za šolo in dom, izhaja v Ljubljani 22. leto dvakrat na mesec (1. in 15.) ter stane 3 gold. na leto. 10. Popotnik, list za šolo in dom, izhaja v Celji 3. leto enkrat na mesec in stane 3 gold. na leto. 11. Šola, glasilo goriških učiteljev, izhaja v Gorici po štirikrat na leto in stane 1 gold. 12. Slovenski Prijatelj, cerkven list, izhaja v Celovci 31. leto enkrat na mesec in stane 2 gold. na leto. 13. Ljubljanski Zvon, leposloven list, izhaja v Ljubljani 2. leto enkrat na mesec in stane 4 gold. 60 kr. na leto. 14. Kres, leposloven in znanstven list, izhaja v Celovci 2. leto enkrat na mesec in stane 4 gold. na leto. 15. Cerkvni glasbenik, glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani, izhaja 5. leto enkrat na mesec. 16. Slovenska čebela, družbeni list za prijatelje čebelarstva, izhaja v Ljubljani 10. leto po enkrat na mesec. 17. Vrtec, časopis s podobami za slovensko mladino, izhaja v Ljubljani 12. leto po enkrat na mesec ter stane 2 gold. 60 kr. 18. Mir, političen list, izhaja v Celovci 1. leto dvakrat na mesec (10. in 25.) in stane 1 gold. za celo leto. 19. Cvetje z vertov sv. Frančiška, list za nabožnost, izhaja v Gorici 3. leto po enkrat na mesec, ter stane 1 gold. na leto. 20. Slovenski Pravnik, list za pravo, izhaja v Ljubljani 2. leto enkrat na mesec in stane 4 gold. vse leto. To je lepo število dobrih časnikov, ki pospešujejo vsestransko duševni

in gmotni napredek slovenskega naroda. Podpirajmo jih vsak po svojem ! Gg. učiteljem in šolam priporočujemo Učiteljskega Tovariša, Popotnika, Vrtec in Šolo, posebno pa se naj Vrtec med mladino razširja ! —r

Dopisi.

Gelje, 18. decembra pret. l. se je delila božičnica revnim otrokom mestne ljudske šole, 28. decembra pa učencem in učenkam na ljudskih šolah celjske okolice. Pri tej priliki so igrale učenke č. šolskih sester mično igro „Sveta noč“. Odlične gospode iz mesta in okolice se je bilo toliko sešlo v precej veliki dvorani pri „belem volu“, da ni bilo za vse prostora, ter se je morala igra 29. dec. ponavljati, da so jo zamogli videti otroci in drugo občinstvo, koje prejšnji dan ni prostora dobilo. Igralke so svojo nalogo prav dobro zveršile, za kar gre posebna hvala č. šolskim sestram, ktere v svoji šoli tudi lepo petje kaj marljivo gojijo, kar se je ta dva dneva tako lepo in prijetno pokazalo. Le tako naprej ! Čudili smo se deklicam, da so vsaka za se in vse skupaj tako točno igrale ter tako lepo razločno govorile in pele. Posebno petje je kaj prijetno poslušati, ako se besede lepo razločujejo in čuteče pevaje izgovarjajo. Ako se pesem poje brez čuta in se besede v glasovih več ali manj zgubljajo, ne nareja na človeka tako prijetnega utisa. Kako pa bi bilo, ko bi se tudi v drugih večih krajih ob posebnih prilikah enake otročje igre predstavljale ? Saj jih že nekaj imamo. Poskus velja.

Ormož, 5. januarja 1882. Zborovanje okr. učit. društva. Predseduje g. Srečko Majcen. Ko se zapisnik zadnje seje odobri, poroča g. predsednik o društvenem delovanju v pretečenem letu 1881. On razvija kratek obris trudapolnega in hvalevrednega delovanja odborovega, kakor društvenega sploh. Zares, uspeh v vsem je dovoljen. G. Stuhec, blagajnik, naznanja stanje denarnice. Da se zapisnikarju delo polajša, se priporočuje, da se vsak stavljen nasvet pismeno tajniku odda. G. Majcen jun. govori dalje : Naj društvo sklene, odposlancu za učit. zvezo zaradi finančnih uzrokov samo toliko odškodnine ponuditi, kolikor znaša vožnja po železnici „tour“ in „retour“ v II. razredu. Ta predlog se sprejme. Sklene se tudi danes, da se ponovi naročnina za liste : Popotnik, *Päd. Zeitschrift* in Učit. Tovariš. — „*Mittheilungen des histor. Vereines*“. Dovolj se, da se novo izdani zvezki Kuhač-evih narodnih pesmi smejo kupiti. Govorilo se je in opozorilo na neke dopise v „Slov. Narodu“, ki so napadali učiteljsko in šolsko stran našega okraja, kakor učiteljstvo kot stan v občē, o kterih debatah pa danes ne poročam. Voli se nov odbor za leto 1882 in sicer : Srečko Majcen (Ormož) predsednik ; France Rakuša (Hum) tajnik ; Tone Stuhec (Sv. Bolfenk) blagajnik ; Janez Jurša (Ormož) in Simon Strenkl (Središče) odbornika. Za odposlanca v učit. zvezo se potrdi g. Janez Jurša in za dopisnikarja g. France Rakuša. Volitev predsednikovega namestnika, ktere ga med seboj voli odbor, se še ni veršila, tedaj ga ne morem danes naznaniti. Ko so gg. Janez Kosi, Martin Repič in Simon Strenkl blagajnikove račune pregledali,

se je doveršil dnevni red. Po kratkih volitvam sledečih že navadnih govorih izreče predsednik Srečko Majcen udom hvalo za njihov zdaten trud, priporoča pridno porabo okr. učit. knjižnice, gmotno in duševno podporo Popotnik-a, „*Päd. Zeitschrift*“ in Vrtec-a in izreče željo, da bi društvo tendence letošnjega leta tudi zanaprej hranilo sebi v korist, šoli v napredek. Mi pa želimo, da bi nas odbor tudi v novem društvenem letu vodil tako spretno in neprestrašeno po naši poti, kakor do sedaj, krepko skozi resne čase!

Novice in druge stvari.

(Presvitli cesar) je daroval 200 gold. za stavbo in druge priprave šoli pri sv. Urbani v ptujskem okraji.

Vis. c. kr. ministerstvo je šolskim sestram na privatni dekliški šoli celjske okolice podelilo pravico javnosti.

Pobožni vzdih, maša za sopran, alt, tenor in bas, vglasbil Avgust Leban, 30. maja 1879 v Gorici vmrli c. kr. učitelj. Tako bode naslov latinski maši, ktera izide v Avgsburgu na Bavarskem, ako dobi ondešnji založnik povoljno število naročnikov. Le ta maša, ktero so glasbeni strokovnjaki pohvalili, imela bode tudi nemški in laški naslov in bode stala gg. naročnike s partituro in glasovi vred 1 gold. 20 kr. Pozneje se bode dobivala v bukvarnicah po 2 gold. Gospodje, ki se menijo na to glasbeno delo naročiti, naj se po listnici kmalu oglase pri skladateljevem bratu, gospodu J a n k o L e b a n, učitelju v Lokvi, (Corgnale via Divača).

Ljudskih šol na Štajarskem je bilo koncem šolskega leta 1881. 745 javnih, 17 podružnic, 4 šole za silo, 40 privatnih in 7 šol pri tovarnah, skupaj 813 šol. Izmed 745 javnih šol ste bili 2 osemrazredni ljudski- in meščanski šoli, 2 dvorazredni meščanski šoli, 1 sedemrazredna, 2 šestrazredni, 33 pet- 67 štiri- 100 tri- 185 dvo- in 353 enorazrednih šol. Med temi je bilo 695 šol za fante in dekleta, 27 samo za fante in 23 samo za dekleta. Paralelk je bilo 44 in razredov 1494. Paralelke so bile potrebne zavoljo prevelike množice učencev, ki so se po spolu razdeljevali. — V Ljutomeru se je ustanovila trirazredna dekliška šola, enorazrednice pa v Selu (ptujski okraj), v Št. Jurji na Donaški gori (rogaški okraj) in v Razborji (slovenegraški okraj); podružnica pri sv. Venčesu (slovenjebistriški okraj) in šola za silo v Planicah (mariborski okraj). Po en razred se je razširilo 23 šol. Na 626 šolah je bil celodnevni, na 118 šolah pa poldnevni poduk. Nemških šol je bilo 525, slovenskih 135 in mešanih 85. Šolskih poslopij je bilo 334 dobrih, 246 srednjih in 165 slabih. Šolske priprave so bile na 403 šolah primerne, na 282 manj primerne in na 60 neprimerne. Za šolo godnih otrok je bilo 154.967, od katerih je šole obiskovalo 141.501. Zavoljo telesnih ali duševnih slabosti 4244 otrok ni v šolo hodilo. Izjemši otroke, ki po 23. §. šol. post. niso primorani šole obiskovati, bi imelo 143.534 otrok ljudsko šolo obiskovati, pa jih hodi le 134.312 v šolo, 9222 pa ne;

med temi jih je 4860 v 7. in 8. šolskem letu. Tedaj je le 6·4 odstotkov šolo zanemarjalo. Kazni je bilo 6799. Olajšba pri obiskovanji šole v poletnem času se je dovolila 8891 otrokom.

(Zopet staro drevo.) V Saint-Livier-u (Lotringen-u) stoji lipa, ktera ima v premeru 10 metrov, in koje senca v obroču kakih sto metrov zalega. To drevo so bojde l. 1152 Premonstratenci Salivalski vsadili, in je toraj zdaj 729 let staro.

Spremembe pri učiteljstvu.

N a K r a n j s k e m : Gdč. Frančiška Wrus iz Mirne peči in Marija Wrus iz Dragatuša menjate s privoljenjem c. kr. dež. šol.sveta ; Avgusta Zupan, učiteljica v Kerškem se je službi odpovedala, Avgusta Šliber pride za poduč. v Gornjigrad, na njeno dosedanje mesto pa gdč. Steska kot poduč. Marija Mali je poterjena učit. v Kranji. G. J. Jeglič je v Dovjem in g. Leop. Pegam v Sorici def. nameščen. G. J. Kwopil (rodом Čeh) je zač. meščanski učitelj v Kerškem. Gospdč. Marija Wessner je postala III. učiteljica v Kerškem in gospod Ferdinand Vigele je stalno nameščen v Zagradci.

Listnica.

G. J. K. v. H. Hvala za poslano. Pride vse na versto. G. K. v L. Prihodnjič. Le pišite še kaj ! Vi imate spretno pero. G. J. K. v. U. Popotnik in Celjanka nista v nobeni zvezi. Dvakratno potovanje v meseci bi tudi nam najbolj po volji bilo ; če se zadostno število plačujočih naročnikov oglasi, se bo to zgodilo. G. F. R. H. v P. V slogi je moč. G. S. K. v G. Prav nepotreben sklep ; česar kdo nima, mu ni treba sklepati, da se tega znebi ; najbolje je složno postopati pri vsaki dobri reči. G. A. K. v Z. Ne zamerite, zdaj ni mogoče. G.—š—. Političnih stvari „Pop.“ ne jemlje v svojo torbico. P. n. naročniki bodo blagovoljno oprostili, da se je 1. list nekaj zakasnil.

Šolske klopi.

Po velikosti otroškega telesa med 6. in 15. letom z ozirom na šolsko zdravje, kakor tudi z ozirom na ličnost in nizko ceno imamo tukaj 6 šolskih klopi različne velikosti, koje smo po sestavi zvedencov posneli. Pri tem so se povprek tri različne številke za en razred vzele tako, da se n. p. obe viši številki od prvega razreda zopet za obe nižji številki drugega razreda i. t. d. po potrebi lahko rabijo. Dolžina teh klopi je za 2 do 4 učencev. Med vsakima dvema učencema je nepremakljiv tintnik, zraven pa je zdolbena mizina plošča za peresa in druge pisalne priprave. Mize in klopi, kakor deržala obeh naj bi se iz 3 cm. debelih jelkinih desek (dil) narejale, znožje pa iz 7 cm. debelega terdega lesu.

V takih mizarskih delih je dobro izurjen g. Kolšek, mizarski mojster v Celji, kteri je že mnogo takih šolskih klopi naredil, koje učencem posebno vgajajo.

A. F.

Merilo za šolske klopi po centimetrih.*)

število	1	2	3	4	5	6
A velikost telesa	95 do 105 cm.	105 do 115 cm.	115 do 125 cm.	125 do 135 cm.	135 do 145 cm.	145 do 160 cm.
<i>ac</i> širina sedeža = $\frac{1}{5} A$.	21	23	25	27	29	31
<i>ab</i> višina sedeža od tal = $\frac{2}{7} A$ = višina do kolen	30	33	36	38	41	44
<i>df</i> navpična daljina med mizino ploščo in klopjo = $\frac{1}{8} A + 4$ do 6 cm.	17	19	20	22·5	24	25
<i>ad</i> vodoravna daljina med mizino ploščo in klopjo = debelina prednje polovice gornjega stegna	7	8	9	10	11	12
<i>ch</i> višina navpičnega slonila za križ od klopi	22	23	24·5	26	27·5	29
<i>hi</i> širina slonil	6·5	7	7·5	8	8·5	9
<i>gk</i> širina nagnjene mizine plošče	39	41	43	45	47	48
<i>kl</i> nagnjina mizine plošče = $\frac{1}{6}$ širine	6·5	6·8	7·1	7·5	7·8	8
<i>km</i> višina zunanjega roba mize (od tal) = višini notranjega roba mize + nagnjini plošče	56·5	61·8	66·1	71	75·8	80
<i>gn</i> višina notranjega roba mize = višini sedeža + daljini + de- belini plošče	50	55	59	63·5	68	72
<i>fo</i> globina deske za bukve pod notranjim robom mize	10	11	11	12·5	13	13
<i>pq</i> širina deske za bukve	27	29	31	33	35	36
debelina deske za bukve	2	2	2	2	2	2
dolžina mize in klopi za enega učenca	45	51	48	54	57	60

*) Glej prilogo.

Vabilo k naročbi.

POPOTNIK nastopi z današnjim listom **tretje leto** svojega potovanja in prosi naluljudneje vse prijatelje šole, se posebno pa gg. učitelje in druge domoljube, da ga še za naprej podpirati blagovolijo. Kolikor mu bo mogoče storiti, vse bo rad storil za povzdigo šolstva in narodne omike v obče.

Naročnina za celo leto 3 gold. in za pol leta 1 gold. 60 kr., naj se blagovoljno pošilja pod naslovom „Popotnik“ v Celji. Učiteljskim pripravnikom se pošilja za dva gold. celo leto in za en gold. pol leta.

Kdor ne more denarja poslati, se zna po listnici za „Popotnika“ oglasiti in naznaniti, da ga želi prejemati in kedaj ga misli plačati. Brez naročnine ali take izjave si ne upa Popotnik k nikomur dohajati.

Založništvo.

Učiteljske službe

na enorazrednih šolah pri sv. Florjanu, pošta Mislinje (Missling), na Skomarji, pošta Vitanje (Weitenstein) in v Lembergu, pošta Šmarje pri Jelšah (St. Marein bei Erlachstein), IV. plačilnega razreda sè stanovanjem se takoj oddajo.

Prošnje se imajo vložiti do 20. januarja 1882.

Pri prvih dveh šolah prevzame učitelj lahko tudi orglanje.

Znanje slovenskega jezika se zahteva.

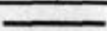
Okrajni šolski svet v Konjicah in Šmarji, 14. decembra 1881.

Predsednik :

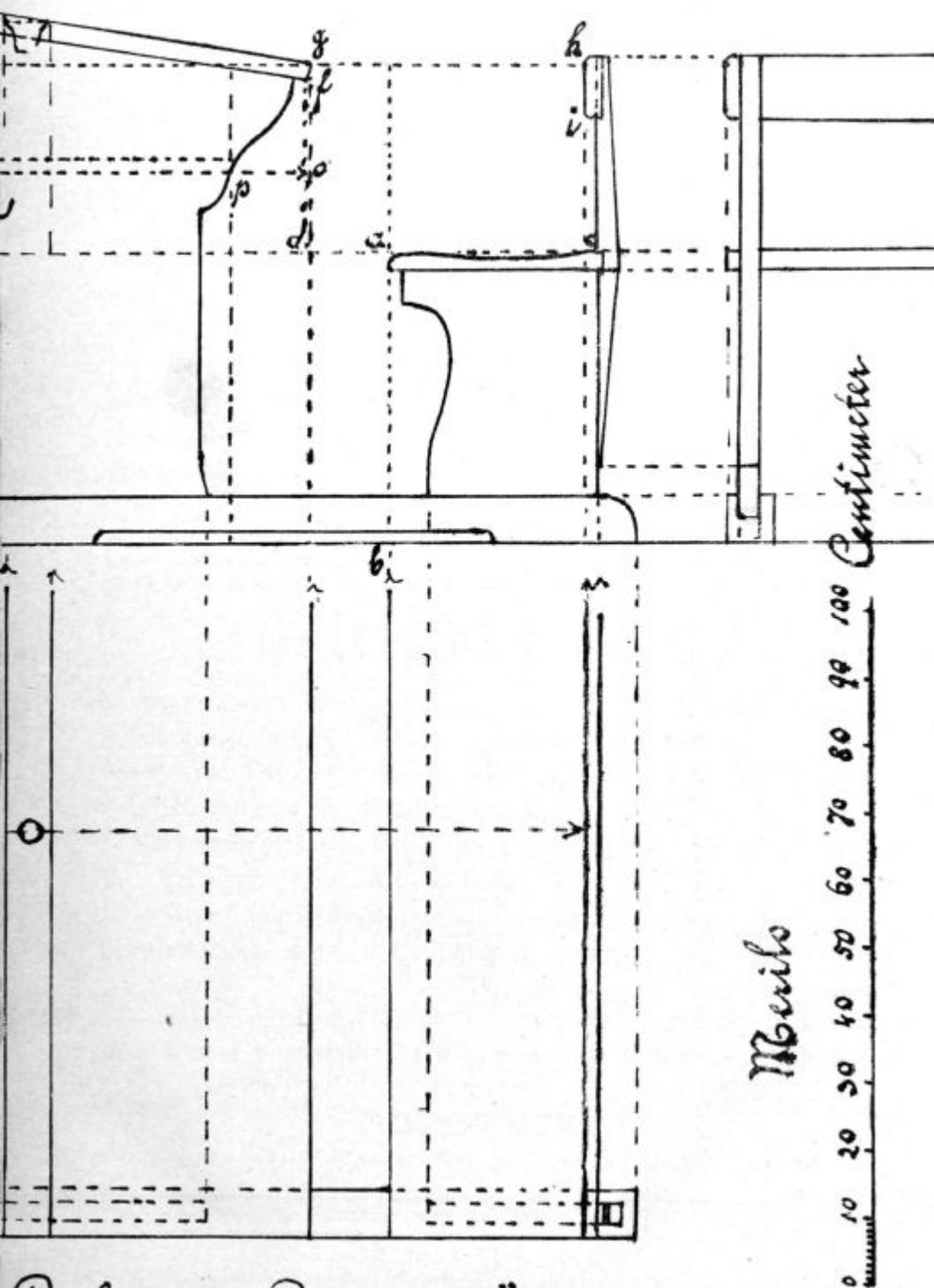
Haas l. r.

POPOTNIKOV

prvi in drugi tečaj se še dobiva vsak po 2 gold. 10 kr. pri založniku v Celji.

 Današnji list ima prilogo.

Solska kilop šte. 6.

Priloga "Popovnik" - št. I. 1882.